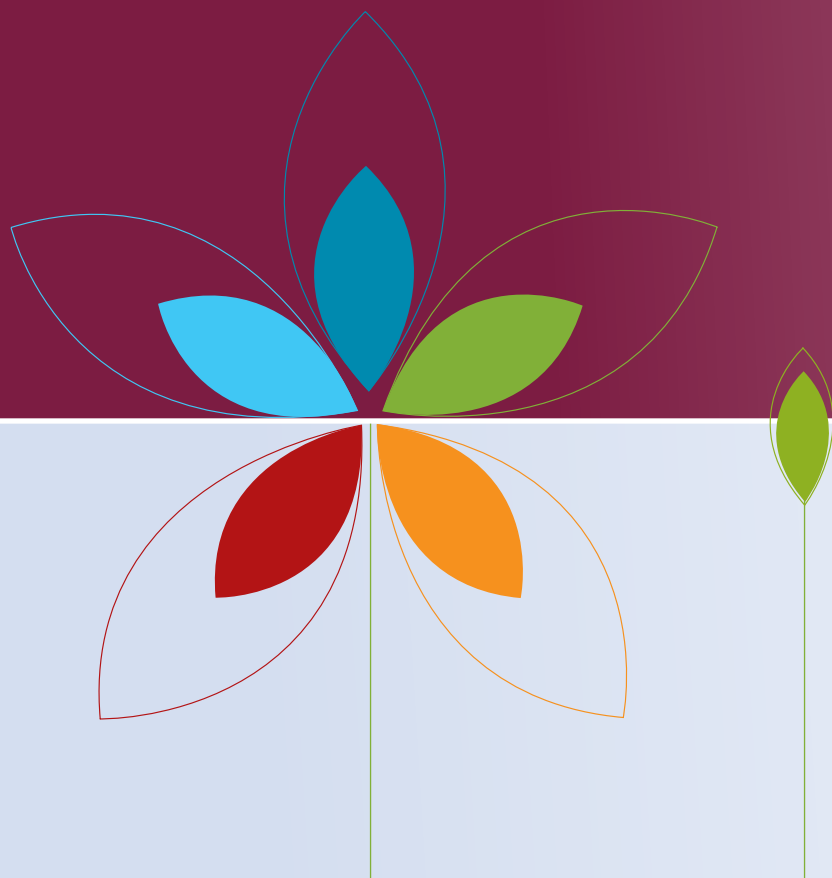

EØS

Handlingsrom
og innflytelse

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Brosjyrens bakgrunn og formål.

Dette dokumentet er et verktøy i oppfølgingen av Regjeringens melding om og Stortingets behandling av EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU. Formålet er å bistå statsforvaltningen i dens utnyttelse av det handlingsrommet avtalen gir, og derigjennom styrke vår innflytelse.

De fem bud

- **Gjør det enkelt!**
Ikke lag omfattende administrative prosesser.
- **Etabler gode lytteposter og gode meldingsrutiner.**
Etabler samarbeid med alle miljøer og aktører som kan bidra.
- **Skap god dialog med de mest berørte.**
Dette avhenger av hvor vi er i en beslutningsprosess.
Det krever god gjennomtenking før man aktiviserer kontakter.
- **Vi må være skarpskodde.**
Vi må kunne våre saker til bunns og vi må ha noe å bidra med.
- **Involver politisk ledelse** og lag opplegg for å informere media tidligst mulig.

God innflytelse forutsetter tidlig varsling av aktuelle tiltak. Dette gir gevinster ved at det:

- **Setter beslutningsprosessen i sentrum;** både når det gjelder EØS-samarbeidet internasjonalt og de nasjonale prosessenes plass i dette samarbeidet.
- **Automatisk gir prioriteringsdiskusjoner;** det er ikke noe poeng å investere mye ressurser i perifere saksområder.
- **Skaper operative og målrettede arbeidsprosesser,** både for å finne ut hva som er viktig og når det gjelder å finne ut hva vi trenger å vite.
- **Sikrer bedre grunnlag for gode kommunikasjonsprosesser,** både innad i forvaltningen og utad i forhold til berørte medier og interesseorganisasjoner.

Vanlige faser i beslutningsprosessen

- 1 Ideen om et tiltak oppstår;
- 2 Kommisjonen beslutter, gjennom sin initiativrett, å forberede tiltakets utforming.
- 3 Kommisjonen sender et foreløpig forslag ut til høring.
- 4 Kommisjonen fremmer et formelt forslag for Rådet og Parlamentet.
- 5 Rådet, og deretter EØS-komiteén, diskuterer og vedtar forslaget, og gjennomføringen starter i de organer som har fått ansvar for det.

SENTRALE FASER I BESLUTNINGSPROSESSEN OG HVA SOM SKJER DA

1. IDÉ

En idé kan naturligvis oppstå i en rekke sammenhenger: I en ekspertgruppe, i Kommisjonens interne arbeid, i en politisk debatt i Parlamentet, i en diskusjon blant medlemsland, m.v. På idé-stadiet er det åpent for alle å medvirke og situasjonen er vanligvis helt uformell, uten bindinger av noe slag. Det gir store muligheter for enhver som kjenner beslutningsprosessen godt og som er villig til å satse ressurser i denne fasen.

2. FORBEREDELSE

Kommisjonens initiativrett innebærer at forberedelsen skjer der. Som i norske departementer vil saken plasseres hos en saksbehandler som starter arbeidet. Kommisjonen er vanligvis meget åpen for innspill fra første stund i arbeidet. Her er det idéenes styrke som teller. Det vil finne sted utstrakt dialog med alle aktører som prioriterer diskusjon om dette. I denne fasen er det åpent for alle med pågangsmot og idéer.

3. HØRING

Kommisjonen vil ofte, avhengig av sakenes art og viktighet, sende ut sitt forslag til høring før det gjøres ferdig til formelt forslag. Høringens form og omfang avhenger av saken. Grønnbøker og Hvitbøker har de mest omfattende høringene, og der er det åpent for alle å delta. Betydningen av å delta her må ikke undervurderes.

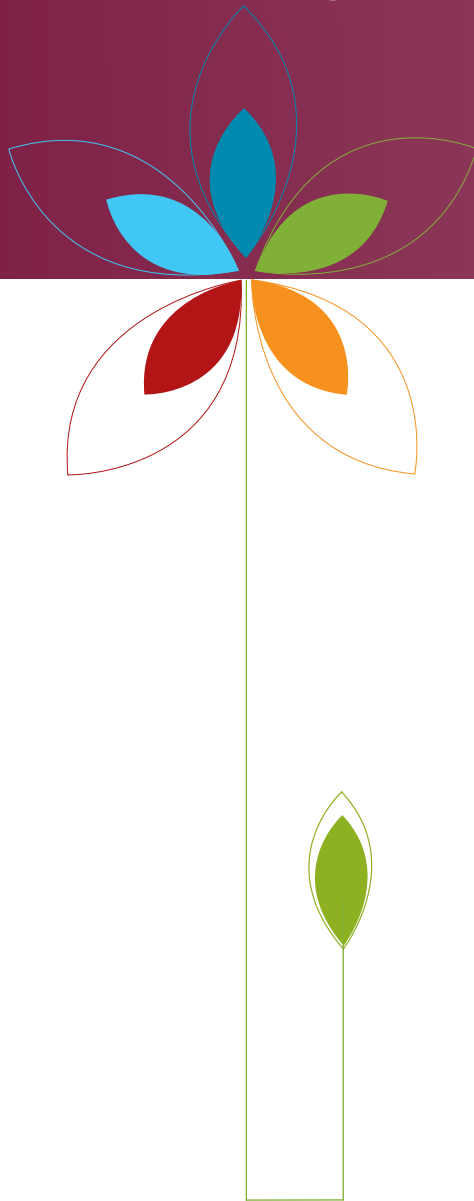
4. FORSLAG FREMMES

Når Kommisjonen fremmer sitt forslag formelt, går det samtidig til behandling i Rådet og i Parlamentet. I denne fasen styres prosessen av de to organenes interne spilleregler. Skal man influere her, må man kjenne disse spillereglene godt. Her er det nødvendig å involvere den norske EU-delegasjonen i Brussel hvis man vil oppnå noe (om man ikke har vært så klok å allerede involvere dem i de tidligere fasene).

5. VEDTAK

Behandling i Rådet og Parlamentet kan, om saken er omfattende, ta flere år. Når saken er vedtatt og skal inn i gjennomføringsfasen, vil ansvaret bli lagt til de organer som er gitt ansvaret for gjennomføringen. Dette kan være en viktig fase, fordi man da skal legge en rekke mer detaljerte vurderinger på plass. «The Devil is in the details.»

HVA ER VIKTIG Å VÆRE OPPMERKSOM PÅ I DE ULIKE FASENE

1. IDÉ

1. Hva er våre interesser på saksfeltet?
2. Hvem i Norge har den beste kompetansen på området?
3. Hvilke internasjonale nettverk vil være toneangivende i utviklingen av idégrunnlaget her?
4. Hvem har vi samarbeid med i disse nettverkene?
5. Hva vil vi satse av ressurser i denne fasen?
6. Hvem har de samme interessene som oss i denne fasen?
7. Hvordan bygger vi opp et samarbeid med dem?
8. Kan den norske EU-delegasjonen være til hjelp?
9. Vi bør allerede nå involvere politisk ledelse.

2. FORBEREDELSE

1. Hva ønsker vi rent konkret å oppnå?
2. Kan vi vårt saksområde til bunns?
3. Vet vi hva som står om saksfeltet på Kommisjonens hjemmeside, og i hvilken sammenheng nye tiltak nå utvikles?
4. Hvilke personer arbeider med dette i Kommisjonen?
5. Hvordan er det best å gå fram for å komme i dialog med dem?
6. Hvem har de samme interesser som oss i denne fasen?
7. Hvordan bygger vi opp et samarbeid med dem?
8. Har vi passet på å søke råd hos den norske EU-delegasjonen før vi begynner?
9. Hvilke erfaringer kan vi dele med EU?

3. HØRING

1. Hvilken type høring er dette og hvem har tilgang til å delta?
2. Hvilke aktører i Norge har sterke interesser i saksfeltet?
3. Vil det gi større effekt om vi samarbeider med andre aktører i høringsprosessen?
4. Vil et høringsmøte være nyttig?
5. Hvilke innspill gir andre sentrale aktører?
6. Oppretthold dialogen med Kommisjonen gjennom hele denne fasen (uten å være masete).
7. Om det kan bidra, så følg gjerne opp med utdypende innspill til Kommisjonen hvis det gis åpninger for det.
8. Følg opp samarbeidet med de mest relevante nettverkene og gruppene som arbeider på feltet.

4. FORSLAG FREMMES

1. Her må vi sørge for at våre interesser er solid forankret i politiske mandater.
2. Vi må sammen med EU-delegasjonen lage en strategi for hvordan vi vil kjøre løpet her.
3. Vår egen bemanning i saken må (som ellers) ha den nødvendige erfaring og kompetanse, og den må holdes stabil gjennom hele denne fasen.
4. Vi må være forberedt på å operere hurtig og i fora på alle nivåer (også på politisk toppnivå).
5. Det må være beredskap for hurtig oppfølging av politiske og administrative samtaler i Brussel.

5. VEDTAK

1. I den første delen av gjennomføringsfasen må vi rette særlig oppmerksomhet mot de strategiske valg som gjøres i de etatene og komiteene i EU som skal iverksette tiltakene.
2. Hvilket innpass kan vi skaffe oss i denne delen av prosessen?
3. Har vi noen viktige allierte i denne fasen?

GODE EKSEMPLER I NORSK STATSFORVALTNING: Helhetlig gjennomføring av prosesser

Eksempel 1

De tre «Matdepartementene» (FKD, HOD og LMD) samarbeider løpende med Mattilsynet i EU/EØS arbeidet. Mattilsynet og de tre matdepartementene møtes ukentlig hos Mattilsynet, for å forberede og avrapportere fra deltakelse i Kommisjonens komiteer, arbeids- og ekspertgrupper. Det er utstrakt deltakelse i Kommisjonens møter, og det er i stor utstrekning Mattilsynet som deltar i møtene. Det er en permanent prosess der norske eksperter ofte står på lik linje med ekspertene i EU-systemet. Virksomheten spenner over hele prosessen fra idéer oppstår og til vedtak fattes i EØS-rådet, og Mattilsynet utarbeider EØS-notater gjennom denne prosessen som legges fram for Spesialutvalget for næringsmidler. Mattilsynet har også elektroniske kontaktgrupper, slik at alle norske aktører kan holde seg løpende orientert om hva som

foregår. I tillegg har Mattilsynet opprettet strategifora på viktige fagområder. Rapporter fra EU-arbeidet legges løpende ut på hjemmesiden og brukerne kan abonnere på nyhetsbrev på de områdene de er interessert i.

HODs «møterekke» arrangeres tre ganger i året, der fagråden ved EU-delegasjonen og de nasjonale ekspertene kalles hjem, og hvor de informerer Spesialutvalget for helse, kontaktgruppen for helseforvaltningen og referansegruppe for EU/EØS om aktuelle saker. I tillegg holdes det en rekke bilaterale møter. I referansegruppen for EU/EØS deltar nærings-, arbeidslivs- og frivillige organisasjoner.

Eksempel 2

Samferdselsdepartementet har utarbeidet en EØS-strategi som også fungerer som en håndbok for SDs EØS-arbeid. Den beskriver presist og pedagogisk hvordan arbeidet hos dem legges opp i alle fasene, både innenfor EØS-prosessene og innenfor rammen av EUs interne prosesser. SD har stor bredde i sin medvirkning i EUs prosesser og disse prosessene løper også i et kontinuerlig kretsløp fra idéfaser til vedtak. Det er et tett samspill mellom SD og underliggende etater/tilsyn, der det faglige EØS-arbeidet er delegert til de linjeansvarlige i departement og etat/tilsyn. Etatene og tilsynene under SD er aktivt engasjert i ulike EU-sammenhenger.

Eksempel 3

Miljøverndepartementets EU/EØS-saker spenner, i likhet med Matdepartementene og SD, over et bredt og omfattende spekter av saksfelter som stiller store krav til oppfølging og strategiarbeid. MD inviterer jevnlig miljø- og arbeidslivsorganisasjoner, samt institusjoner innen offentlig forvaltning og forskning, til dialog i sin EØS-referansegruppe. Åpenhet og inkludering er et hovedpoeng, for å sikre at berørte parter i det norske samfunnet blir involvert i beslutningsprosessene så tidlig som mulig. MD arbeider systematisk med kompetanseutvikling i egen organisasjon på flere nivåer; med spesialtilpassete introduksjonskurs, årlige seminarer om aktuelle spørsmål, og korte lunsjmøter om avgrensede temaer, i tillegg til bruk av Difis kurs. Fagrådene ved EU-delegasjonen er aktive bidragsyttere.

Eksempel 4

Arbeidet i EU med nytt direktiv om forbrukerrettigheter ville, uten aktiv inngripen fra norske myndigheters side, kunne medført vesentlige svekkelser av norske forbrukerrettigheter. BLD, JD, Forbrukerrådet, Forbrukerombudet og EU-delegasjonen jobbet sammen i en omfattende påvirkningsprosess som startet allerede før Kommisjonen fremmet sitt forslag. Det ble også

arbeidet aktivt overfor Europaparlamentet og komitéinnstillingen inneholdt store endringer i forhold til Kommisjonens forslag. Direktivet, slik det ble vedtatt, var sett med norske øyne vesentlig bedre enn det som opprinnelig ble foreslått. Tidlig nasjonal forankring av saken, kombinert med klare posisjoner og konkrete forslag var her nøkkelfaktorer, sammen med god koordinering og informasjonsflyt.

GODE EKSEMPLER I NORSK STATSFORVALTNING:

Eksempler fra enkelte deler av beslutningsprosessen

1. IDÉ

Bruk av nasjonale eksperter i Kommisjonen åpner mulighet for å dele norske erfaringer med EU og ivareta norske interesser på idéstadiet.

1. FKD har gjennom sin bruk av nasjonale eksperter gitt aktive innspill til utformingen av EUs fiskeripolitikk i de senere år.
2. HOD har en bevisst strategi på bruk av nasjonale eksperter på felter av sentral betydning for norsk helse- og omsorgspolitik.
3. KRD har gjennom bruk av nasjonale eksperter hatt en jevn dialog med EU om norske interesser i regionalpolitikken.

2. FORBEREDELSE

1. God dialog mellom berørte parter i Norge gir større gjennomslag i EØS-samarbeidet. AD og arbeidslivets parter møter stor respekt i EU som følge av partssamarbeidet og de resultatene det gir.
2. Norske myndigheter, herunder Klif, fikk gjennom sin internasjonale autoritet på karbonlagrings-arbeidet direkte inngang til forberedelsene av CO2-lagringsdirektivet.
3. UD utarbeidet i nært samarbeid med berørte norske aktører innspill til EØS/EFTA-posisjonspapir om modernisering av harmoniserings-arbeidet.

3. HØRING

Involvering av berørte parter er sentralt.

1. SDs høring om kjøretøykontrollpakken omfattet «alle som kan krype og gå». Dette førte til tidlige og tydelige norske posisjoner. Aktørene ble inkludert reelt, og ikke «illusorisk». Dette skapte engasjement, flere innspill, og mer pressdekning – med samme ressursbruk.
2. I høringen om Forsknings-samarbeidet i EU (Horisont 2020) viste KD hvordan en omfattende høringsprosess, ved bevisst bruk av bistand fra partene selv, kan gjennomføres uten at man mister tid i forhold til framdriften i Brussel.

4. FORSLAG FREMMES

Når forslag er fremmet, vil prosessene foregå på et mer politisk nivå.

1. I tillegg til MD og Klif spilte SINTEF, Veritas og Bellona en viktig pådriverrolle når CO2-lagringsdirektivet ble behandlet i Rådet og Parlamentet. Allianser med land med felles interesser var også viktig i dette.
2. EØS/EFTA-kommentarer om forbrukerrettigheter, fulgt opp med innspill, åpnet for en god dialog med medlemsland, Kommisjonen og Parlamentet.

5. VEDTAK

Etter at vedtak er fattet i EØS-rådet vil de organene som får tildelt oppfølgingsansvaret etablere viktige retningslinjer og praktiske prinsipper. Ofte skjer dette i arbeidsgrupper i Kommisjonens regi eller i Byråer. HOD, LMD, FKD, SD, og MD har – med sine omfattende nettverk inn i EU-systemet, god innsikt i denne fasen.

HAR DU SPØRSMÅL?

Henvend deg til EØS/EFTA-seksjonen i Utenriksdepartementet
e-post: EØS/EFTA-seksjonen@mfa.no

Det anbefales at du abonnerer på den norske EU-delegasjonens nyhetsbrev.
Du kan abonnere direkte på dette ved å gå inn på Europaportalen.

Vi viser også til oversikten over kurs og konferanser på nettsiden til Direktoratet for forvaltning og IKT:
<http://www.difi.no/om-difi/kurs-og-konferanser>

For øvrig vil følgende nettsteder gi et godt utgangspunkt:
www.europaportalen.no ; www.europalov.no

Utgitt av:
Utenriksdepartementet

ISBN: 978-82-7177-831-6
Publikasjonskode: E-914 (B)

Design: 07 Media

Trykk: Departementets servicesenter

09/2013

Opplag 1000